

Віктор Колодюк,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
кафедри економічної кібернетики та інформатики,
Західноукраїнський національний університет
Антоніна Дем'янюк,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Сучасний етап розвитку професійної освіти відбувається в умовах глибоких соціально-економічних трансформацій, зумовлених цифровізацією ключових сфер суспільного життя, що актуалізує необхідність переосмислення цілей, змісту та технологій професійної підготовки. У цьому контексті цифровізація освітнього середовища постає не як локальне впровадження окремих технічних засобів, а як системний процес структурної модернізації професійної освіти, спрямований на забезпечення її відповідності викликам цифрової економіки та вимогам сучасного ринку праці. Цифрові технології в професійній освіті виконують подвійну функцію: з одного боку, вони є інструментом оптимізації організації освітнього процесу, а з іншого – чинником трансформації самої логіки професійної підготовки. Впровадження електронних освітніх платформ, цифрових навчальних ресурсів, віртуальних лабораторій і симуляцій професійної діяльності сприяє зміщенню акцентів із репродуктивних форм навчання на діяльнісні, проблемно-орієнтовані та практико-спрямовані моделі підготовки фахівців. Водночас цифровізація зумовлює зміну ролі закладів професійної освіти, які дедалі більше функціонують як відкриті освітні середовища, інтегровані в цифрові та професійні екосистеми [1].

Разом із тим процес цифровізації професійної освіти супроводжується низкою проблем, що мають комплексний характер. Як зазначають дослідники, цифрова трансформація освіти в Україні відбувається нерівномірно, що зумовлено обмеженістю ресурсного забезпечення, фрагментарністю нормативно-методичної бази та відмінностями в рівні цифрової готовності закладів освіти і педагогічних кадрів [2, с. 156]. Для системи професійної освіти ці чинники є особливо критичними, оскільки ефективність професійної підготовки безпосередньо залежить від можливості поєднання цифрових технологій із практичними компонентами навчання. Окрему проблему становить ризик формалізації освітнього процесу, коли цифрові технології використовуються переважно як засіб трансляції навчального контенту без належного врахування специфіки професійної діяльності. Такий підхід може призводити до зниження якості формування професійних умінь і навичок, а також до зменшення рівня професійної мотивації здобувачів освіти. Наукові дослідження доводять, що без педагогічно виваженого використання цифрових

технологій цифровізація освіти здатна поглиблювати цифрову нерівність та ускладнювати доступ до якісної професійної підготовки.

Водночас цифровізація освітнього середовища відкриває значні перспективи для розвитку професійної освіти, зокрема в аспекті підвищення її гнучкості, адаптивності та орієнтації на індивідуальні освітні потреби здобувачів освіти. Цифрові технології створюють умови для реалізації змішаних і дистанційних форм навчання, інтеграції формального, неформального та інформального навчання, а також для впровадження елементів дуальної освіти з використанням цифрових каналів взаємодії між закладами освіти та роботодавцями [2, с. 158]. В цьому контексті професійна освіта набуває рис відкритої системи, зорієнтованої на безперервний професійний розвиток особистості. Особливого значення в умовах цифровізації набуває питання підготовки та професійного розвитку педагогічних кадрів системи професійної освіти. Ефективність цифрової трансформації значною мірою залежить від рівня сформованості цифрової компетентності педагогів, яка визначає їх здатність не лише використовувати цифрові інструменти, а й інтегрувати їх у структуру освітнього процесу з урахуванням дидактичних, методичних і професійних цілей навчання. Дослідження засвідчують, що цифрова компетентність педагогів охоплює комплекс знань, умінь і ставлень, необхідних для проектування цифрового освітнього середовища, організації педагогічної взаємодії в онлайн-та змішаному форматах, а також для забезпечення якості освітніх результатів [3, с. 30–31].

В системі професійної освіти цифрова компетентність педагогів набуває особливого змісту, оскільки передбачає здатність адаптувати цифрові технології до професійно орієнтованого навчання, використовувати цифрові симуляції, кейси та віртуальні тренажери для моделювання реальних практичних ситуацій. Водночас недостатній рівень цифрової компетентності педагогічних працівників обмежує можливості використання цифрових технологій як засобу розвитку професійних компетентностей і зумовлює потребу в системному підвищенні кваліфікації та методичному супроводі педагогів [3, с. 32–33]. Важливим аспектом цифровізації професійної освіти є також формування цифрової культури здобувачів освіти, яка передбачає не лише володіння цифровими інструментами, а й здатність до відповідального, безпечного та критичного використання цифрових ресурсів у професійній діяльності. В цьому контексті цифрове освітнє середовище має виконувати не лише навчальну, а й виховну функцію, сприяючи розвитку професійної відповідальності, інформаційної безпеки та етичних норм цифрової взаємодії.

Отже, цифровізація освітнього середовища професійної освіти постає як складний, багатовимірний і суперечливий процес, що поєднує значний інноваційний потенціал із комплексом педагогічних, організаційних і кадрових викликів. Перспективи подальшого розвитку професійної освіти в умовах цифровізації пов'язані з формуванням цілісної цифрової екосистеми, в межах якої цифрові технології інтегруються в освітній процес на засадах педагогічної доцільності, професійної спрямованості та орієнтації на потреби сучасного

ринку праці. За таких умов цифровізація може стати ефективним засобом підвищення якості професійної освіти, розвитку людського капіталу та забезпечення стійкого професійного зростання майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти: монографія / за наук. ред. Ребухи Л.З. [Ребуха Л.З., Білоус І.І, Дем'янюк А.В., Кричківська О.В., Савіцька В.В., Брик Р.С., Кавецький В.Є.]. Тернопіль, ЗУНУ. 2022. 143 с.

2. Корнят В.С., Романишин Ю.Л., Голярдик Н.А. Цифровізація освіти України: перспективи та ризики сьогодення. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 53. Том 1. С. 155–159.

3. Толочко, С. В. Цифрова компетентність педагогів в умовах цифровізації закладів освіти та дистанційного навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. 2021. Вип.13 (169). С. 28–35.